

KESKKONNAAMET

Raul Kudre
Setomaa Vallavalitsus
vald@setomaa.ee

Teie 28.09.2020 nr 7-5/2017

Meie 11.11.2020 nr 6-5/20/16301-2

Ettepanekud Setomaa valla üldplaneeringu eskiislahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kohta

Edastasite teate Setomaa valla üldplaneeringu eskiislahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu avaliku väljapaneku osas ning palute esitada ettepanekud hiljemalt 12.11.2020. Keskkonnaamet esitab märkused ja ettepanekud dokumentide täiendamiseks, lähtudes oma pädevusvaldkonnast, Setomaa valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi *KSH aruande eelnõu*), Setomaa valla üldplaneeringu (edaspidi *üldplaneering*), Lisa 2 „Ülevaade vallast Setomaa valla üldplaneering“ (edaspidi *lisa 2*) ning üldplaneeringu jooniste kohta.

Vesi

KSH aruande eelnõu peatükis 7.15.3 „Mõju veekasutusele“ tabeli 34 pealkiri on „*Setomaa vallale kinnitatud põhjaveevaru, tegelik veevõtt ning kasutamises olev vaba põhjaveekogus. Allikas: Keskkonnaministeeriumi veebileht*“, kuid tabel kajastab ainult kinnitatud põhjaveevaru. Tabelile järgnev järeldus: „*Eeltoodust on näha, et Setomaa vallas ei ole piisavad põhjavee varud tagatud, ning see võib valla arenguperspektiivi muuta ebakindlaks*“, on arusaamatu ja seda tuleb täpsustada.

Peatükis 7.5.2 on märgitud, et „*Setomaa vallas ei ole põhjaveemaardlaid arvele võetud*“. Täpsustame, et Keskkonnaministri 06.04.2006 käskkirjaga nr 401 on Setomaa vallas kinnitatud kuni 2027.aastani Värskas põhjaveemaardlas Värskas puurkaev nr 5 (400 m³/d) ja Värskas puurkaev nr 7 (140 m³/d) mineraalvee põhjaveevardud. Täpsustame, et joogiveevardusid ei ole Setomaa vallas kehtestatud.

Peatükis 7.15.3 „Mõju veevarustusele“ toodu ning Lisa 2 peatükk 5.3.1 „Veevarustus“ on sisuliselt dubleerivad, kuigi peatüki alguse andmed on erinevad (nt ühes dokumendis viidatakse, et Keskkonnaregistri andmete kohaselt on Setomaa valla territooriumil registreeritud kokku 158 kaevu, sh 141 puurkaevu olmevee saamiseks; teises dokumendis, et keskkonnaregistri andmetel (seisuga oktoober 2019) on Setomaa valla territooriumil registreeritud kokku 151 puurkaevu, sh 136 puurkaevu olmevee saamiseks) jne. Keskkonnaamet palub andmed mõlema dokumendi ulatuses täpsustada.

Lisaks täpsustame, et peatüki 7.15.3 esimeses lõigus loetletakse ja võrreldakse EELIS ja VEKA andmeid puurkaevude osas. Märkime, et VEKAst on võimalik leida EELISes olevat **veevaldkonna avalikku infot**. Kõikide Setomaa vallas olevate puurkaevude üleslugemine KSH aruandes ei ole vajalik ning samasisulise info esitamine kahes üldplaneeringu dokumendis ei ole mõttekas.

Tabel 32 osas täpsustame, et Mikitamäe (10994) suurkaevust vee erikasutuse korras ühisveevärgi tarbeks enam vett ei võeta.

Peatükis 9.1.14 „Meetmed veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamiseks“, teises alapunktis on ettenähtud meede „Setomaa vallale tuleks määrata ja kinnitada valla perspektiive arvestav põhjaveevaru“, Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et põhjaveevarude hindamine ja kinnitamine toimub ainult suuremahulise veevõtu (üle 500 m³/d) korral. Setomaa valla ühisveevärgi veehaarete veevõtt ei ole nii suur. **Seega palume KSH aruandes täpsemalt analüüsida ja hinnata, kui suur on tegelik põhjavee kasutus ja vajalik perspektiive arvestav põhjaveevaru.**

Täpsustada tuleb ka millised on alasse jäävate veekogumite eesmärgid, sh keskkonnaeesmärgid ja meetmeprogrammis ettenähtud meetmed lähtudes veemajanduskavast¹? Kas veekogumite kasutus tagab eesmärkide täitmise ja nende säilimise?

Juhime tähelepanu peatükis 7.6 „Mõju pinnaveele“ on peatüki teises lõigus nimetatud, millest tuleb lähtuda tegevuste kavandamisel „sh peaausjalikult Jõgeva maakonnaplaneeringust.“ Palume viide parandada.

Välisõhk

KSH aruande eelnõu peatükis 7.14.3. „Mõju välisõhu seisundile“ alalõigus „tootmistevõtmise mõju“ märgitakse: „Paljudele keskkonnahäiringutele laieneb ka talumiskohustus, nt lähtuvalt piirkonna eripärast“. Üldplaneeringu peatükkidest 3.8.2 „Äri maa-ala ja tootmise maa-ala“ ja 6.4 „Müra ja välisõhk“ tingimuste alt ei leia täpsustusi, milliseid keskkonnahäiringuid tuleb taluda nt tootmistevõtmise kavandamisel või müratekitavate ja lõhnahäiringuid põhjustavate kavandatavate tegevuste korral. **Seega tuleb täpsustada milliseid piirkonna eripärast lähtuvaid tootmistevõtmisest tulenevaid keskkonnahäiringuid on KSH aruandes mõeldud, millele laieneb talumiskohustus.**

Maavarad

Üldplaneeringu peatüki 3.8.9 „Mäetööstuse maa-ala“ tingimuste all märgitakse: „Uue karjääri rajamine ei ole soovituslik elamu-, puhke- ja ühiskondliku objekti ning potentsiaalse turismipiirkonna lähedusse“. KSH aruandes peatükis 7.7 „Mõju maavaradele ja maardlatele“ märgitakse ühe tingimusena: „Linnalise asustuse alal peab säilima kvaliteetne elukeskkond ka siis, kui kaevandatakse“. Palume KSH aruandes ning üldplaneeringus täpsustada, mida tähendab antud kontekstis tingimus „lähedusse“, **palume keskkonnamõju analüüs ja hinnang lisada KSH aruandesse.** Kuna Setomaa vallas ei asu palju maardlaid, siis palume lisada ka vastav analüüs, et milliste maardlate lähedusse tuleks eelnimetatud objektide rajamine potentsiaalselt kõne alla ja kui kaugele sel juhul peaks uus karjäär jääma, et tingimus „lähedus“ oleks tagatud. Laiemalt palume KSH aruandes lisaks analüüsida millised on reaalselt konfliktid alad ja need välja tuua, nt millised on maardlad, mis asuvad väärtuslikel põllumajandusmaadel, väärtuslikel maastikel ja roheline võrgustiku aladel jne.

Müra

Peatükis 7.14.3. „Mõju välisõhu seisundile“ alalõigus „Tööstuse mõju“ märgitakse „Kohalikest elanikest on laekunud kaebusi Marinova dolokivi karjääride (asukohaga Marinova külas) kohta seoses lõhkamiste ja purustustöödega kaasneva müraga (karjääridele lähemad elamud asuvad nendest ca 150 m ja 350 m kaugusel).“ KSH aruandest aga ei selgu, kas kavandatavad müra normtasemed² on saavutatavad Marinova külas ja mujal Setomaa vallas? Kui pole, kas on vaja maad reserveerida (nt müratõkkeks, müravalliks) eesmärkide saavutamiseks? **KSH aruandes**

¹ Vabariigi Valitsuse 07.01.2016 protokollilise otsusega kinnitati Ida-Eesti vesikonna veemajanduskavad

² vt keskkonnaministri 16.12.2016 määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ Lisa 1

anda hinnang, kas üldplaneeringuga kavandatavad maakasutuse juhtotstarbed on müra mõttes sobilikud?

Looduskaitse

Lisa 2 lk 30 märgitakse: „*Natura 2000 võrgustiku alad on kantud ka ÜP väärtuste ja piirangute joonisele*“ ning lk 34: „*kaitstavate loodusobjektide asukohad kantakse ÜP väärtuste ja piirangute joonisele*“. **Üldplaneeringu joonistele nimetatud alad kantud ei ole, jooniseid tuleb täpsustada.** Üldplaneeringus palume kajastada loodusobjektide ajaline seis (EELIS-e väljavõtte aeg) ning märkida, et andmed võivad olla ajas-ruumis muutuvad. Üldplaneeringus arvestada konkreetsete objektide kaitse-eeskirjade ja neis seatud tingimustega (sh rahvusparkides, maastikukaitsealadel arvestada pärandkultuuriliste, maastikuliste jne väärtustega), kaitstavate loodusobjektide kattuvusega puhke- ja virgestusaladega, külastustaristuga.

I ja II kaitsekategooria liikide kujutamisel üldplaneeringus tuleb arvestada, et LKS § 53 lg 1 kohaselt on I ja II kaitsekategooria liigi isendi täpse elupaiga asukoha avalikustamine massiteabevahendites keelatud, sama põhimõtet Keskkonnaamet rakendab ka planeeringute puhul. Seega on kaks võimalust:

1. Koostada planeeringust kaks versiooni – avalik versioon ja ametkondlikuks kasutuseks mõeldud versioon (esimeses I ja II kaitsekategooria liikide leiukohti ja püsielupaiku (PEP) planeeringujoonistel ei kujutata, teisel kujutatakse);
2. Või kujutada planeeringu avalikus versioonis I, II ja III kaitsekategooria liike ja PEP-e „tsenseeritult“ – näiteks ühe tingimärgiga „kaitstava liigi leiukoht/püsielupaik“ eraldamata kaitsekategooriaid. Põhiprobleemiks on siin ringikujulised I kaitsekategooria liikide PEP-id.

Lk 74 märgitakse: „*pinnaveekogud ja nende kaitsevööndid kantakse ÜP väärtuste ja piirangute joonisele*.“ Joonisele on märgitud ainult ehituskeeluvöönd, kuid puuduvad veekogude veekaitsevööndid ja piiranguvööndid, lisaks puuduvad joonistelt allikad ja nende kaitsevööndid, palume üldplaneeringu jooniseid andmetega täiendada.

Üldplaneeringu peatükis 4.17 „*Kalda ehituskeeluvöönd*“ sätestatakse tingimus: „*Üldplaneeringuga määratud maakasutust teenindavad avalikult kasutatava tehnovõrgu ja – rajatise, silla, tee, pinnavee veehaarde ehitise kavandamine ehituskeeluvööndisse on valla üldplaneeringuga lubatud. Täiendavat detailplaneeringut nende objektide kavandamiseks üldjuhul koostama ei pea, kuid projekteerimistingimuste puhul tuleb rakendada avatud menetlust, et avalikkus oleks kavandatavate objektidega kursis ning neil oleks vajadusel võimalus arvamust avaldada. Vajadusel võib KOV määrata ka DP koostamise kohustuse, juhul kui kavandatava objekti asukoht või iseloom eeldab põhjalikumat kaalumist ning suuremat avalikkuse kaasamist.*“ **Keskkonnaamet palub täpsustada ja üldplaneeringus konkreetsetl ära näidata, kuhu ja milliseid tehnovõrgu ja – rajatise, silla, tee, pinnavee veehaarde ehitisi on kavandatud.**

Palume kalda ehituskeeluvööndi peatükki lisaks täpsustada ehituskeeluvööndi metsamaa erisuse LKS § 38 lg 2 ning tiheasustusalala erisuse LKS § 38 lg 1 p 3 osas. Metsamaa erisust planeeringu joonistel graafiliselt pigem mitte kujutada (ajaliselt liialt muutuv, küll aga on otstarbekas lisada see märkusena).

KSH aruande eelnõu seitsmendas peatükis antakse hinnangud kavandatava tegevusega kaasneva keskkonnamõju kohta, ehituskeeluvööndi vähendamine on käsitletud peatükis 7.6.1 „*Ehituskeeluvööndi vähendamine*“ peatükis märgitakse: „*ÜP-ga kavandatakse ehituskeeluvööndi ulatuse muutmist mitmes asukohas siseveekogudel, et ühtlustada ehituskeelujoont ning võimaldada ja elavdada nendes piirkondades atraktiivse elu-, ettevõtlus- ja puhkekeskkonna loomist*“. Peatükis on refereeritud ja viidatud õigusaktidele, kuid sisulist

analüüsi ja keskkonnamõju hinnanguid ehituskeeluvööndi vähendamise osas esitatud ei ole. **Palume üldplaneeringuga kavandatava ehituskeeluvööndi vähendamisega kaasneva keskkonnamõju hinnangute ja analüüsidega peatükki täiendada.**

KSH aruande eelnõu peatükis 6 „Võimaliku mõju hindamine Natura 2000 võrgustiku aladele“ on kajastatud: „*Mõju Lüübnitsa hoiualale- Lubjavaesel mullal liigirikkad niidud (6270*) Lüübnitsa külas kaob elupaigatüübiga kattuv alal elamumaa juhtotstarve, mille mõju on positiivne. Beresje külas kavandatakse elupaigatüübi alal väikesel pindalal ühiskondliku hoone maa-ala juhtotstarvet. Negatiivsete mõjude ja elupaigatüübi kao ära hoidmiseks tuleb vältida ehitamist elupaigatüübi alal. Elupaigatüübi alal ja naabruses puuduvad muud planeeringuga kavandatavad tegevused ning muutused maakasutuses.*“ **Keskkonnaamet täpsustab, et elupaigatüübile ehitamine ei ole lubatud tegevus.**

Sadamad

KSH aruande eelnõu peatükis 7.15.2. „Sadamad ja lautrikohad“ märgitakse: „*Konkreetsed asukohti uute (väike)sadamate, lautrikohtade ja slippide jaoks ÜP-ga planeeritud ei ole.*“ Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 5.1.8 „Veeskamiskoht ja veeliiklusrajatis“ märgitakse: „*Olemasolevad ja perspektiivsed väikesadamad, slipid ning lautrikohad on kajastatud kaardil näidatud asukohtades.*“ Tehnilise taristu joonisel on eraldi välja toodud lautrikoha, slipi, perspektiivse väikesadama, väikesadama asukohad. Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et KSH aruande eelnõu ei ole üldplaneeringuga kooskõlas **ning KSH aruandes kavandatavate sadamate keskkonnamõju hinnangud esitada.** Lisaks juhime tähelepanu, et sadamate planeerimisel on vajalik piisava detailsusega üldplaneering. Uute hoonete ja rajatiste (muul, kai, slipp jne) ehitamise keeld ei laiene kehtestatud üldplaneeringuga kavandatud sadamaehitisele. Nimetatud erandi rakendamiseks peavad konkreetsed sadamaehitised olema üldplaneeringus (joonisel-skeemidel ja seletuskirjas) kajastatud täpsusastmes, mis võimaldaks hinnata kavandatava sadamaehitise iseloomu (mis tüüpi või mastaabi sadamaehitisega on tegu), kasutuskooormust ja keskkonnakoormust (sh mõju ranna ja kalda kaitse eesmärkidele), nt muuli puhul orienteeruv pikkus, statsionaarse kai puhul orienteeruv silduvate aluste hulk jne. **Kui üldplaneeringus sadamaehitisi piisava täpsusega ei käsitleta, on uute sadamaehitiste rajamiseks vajalik detailplaneering.**

Mets

Üldplaneeringu peatükis 3.8.4. „Puhke ja looduslik maa-ala“ on määratud tingimus: „*Tagada kõrghaljastuse või metsa säilimine võimalikult suures mahus*“. Seda üldsõnalist tingimust tuleb täpsustada. Sellisel kujul tingimust ei ole kuidagi võimalik hiljem ellu rakendada.

Üldplaneeringu joonistel eksplikatsiooni tingmärkide värvi järgi on keeruline aru saada millised alad kuuluvad puhke ja looduslike maa-alade alla (erinevat tooni rohelist on palju).

Üldplaneeringu peatükis 4.18. „Mets“ on seatud tingimused Värskas aleviku puhkemetsadele: „*Raieloa väljastamisel küsida täiendavalt kohaliku omavalitsuse arvamust. Metsa majandamise planeerimine toimub selles piirkonnas koostöös omavalitsusega metsamajandamise kava alusel, et tagada metsa säilimine ning kaitsefunktsiooni toimimine*“. Üldplaneeringule lisatud joonistelt ei selgu millised täpselt on Värskas aleviku puhkemetsad, mis vajavad eelnevalt kohaliku omavalitsuse kooskõlastust. **Juhime tähelepanu, et alad kus seatakse sellised tingimused, peavad olema selgelt kaardilt tuvastatavad ja need kaardid peavad olema digitaalsel kujul.** Vastasel juhul ei ole neid tingimusi hiljem võimalik järgida.

Samas, teine tingimus: „*Metsamajandamise tegevuste läbi viimisel arvestada ning tagada selle piirkonna metsade kasutamine puhke-, marja- ja seenekorjamise tegevuste jaoks.*“. **Keskkonnaamet märgib, et tingimused, kuidas seda tagatakse, peavad olema täpselt ja selgelt sõnastatud.**

Üldplaneeringu peatükis 4.12. „Rohevõrgustik“ sätestatakse, et „Metsamaa raadamine rohevõrgustiku alal ei ole üldjuhul lubatud. Erandid on lubatud kaalutlusotsusena, nt tehnilise taristu objekti või karjääri kavandamisel, olemasolevate objektide (maaparandussüsteem, elektriliinid jm) hooldamisel, põllumaadel jm vajalikul juhul. Juhul kui kavandatakse uut objekti, mille rajamine eeldab raadamist ning maa sihtotstarbe muutmist, tuleb selle objekti kavandamiseks koostada detailplaneering või ehitusprojekt (va karjääri kavandamisel). Muudatuste kavandamisel tuleb täiendavalt koostada eksperthinnang koos leevendavate tingimuste määramisega, tagamaks rohe- võrgustiku sidususe säilimine“

Keskkonnaamet täpsustab, et raadamist on vaja teha maaparandussüsteemide ja teede hooldamisel või rekonstrueerimisel, samuti elektriliinide hooldamisel ja laiendamisel, ajutiselt kasutusest välja jäänud põllumaa taas põllumaana kasutusele võtmisel. Kui põllumaa on ajutiselt kasutusest väljas ja vahepeal on alale kasvanud metsa tunnustele vastav puittaimestik, siis selle likvideerimiseks tuleb metsa raadata.

Juhime tähelepanu, et raadamiseks väljastab metsaseaduse alusel loa Keskkonnaamet ning sellisel kujul üldplaneeringu sõnastus tekitab arusaamatust, kes ja mis alusel kaalub raadamiseks loa väljastamist ning mida tuleb kaalumisel arvesse võtta.

Jäätmed

KSH aruande eelnõu peatükis 7.17 on märgitud, et puuduvad võimalused klaaspakendi kogumiseks. Täpsustame, et puuduvad võimalused klaaspakendi **eraldi** kogumiseks.

Samas peatükis palume kajastada Setomaa vallas asuvaid suletud prügilaid, et ajalooline info nende kohta säiliks. Palume hinnata, milline on nende keskkonnamõju ning lisada need üldplaneeringu joonisele. Arvestada ka Värska Sanatooriumi kasutatud ravimuda kompostimisvõimalustega ning hinnata keskkonnahäiringuid.

Lisame, et üldplaneeringu koostamisel tuleb võtta arvesse riigi jäätmekavaga 2014-2020 seatud eesmärgid, dokumentidest see ei selgu, et oleks arvestatud.

Kokkuvõtteks märgime, et eeltoodu alusel tuleb üldplaneeringu seletuskiri, KSH aruande eelnõu, lisa 2 ning joonised omavahel kooskõlla viia. KSH aruande eelnõust leiab enamasti vaid viiteid õigusaktidele ja nende refereeringud, kui aga üldplaneeringuga tehakse põhimõtteline otsus (nt sadamate paiknemine, ehituskeeluvööndi vähendamine jne), tuleb olulised asjaolud välja selgitada. Seetõttu tuleb asjakohased sisulised hinnangud KSH aruandesse lisada, sh keskkonnamõju analüüsid ja hinnangud looduskeskkonnale, inimese tervisele ja heaolule. Üldplaneeringu seletuskirjas esitatud ebamääraseid tingimusi tuleb täpsustada, et neid oleks võimalik hiljem järgida looduskasutuse valdkonna, metsateatiste ja keskkonnalubade menetluses.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Helen Manguse

keskkonnakasutuse juhtivspetsialist

Lõuna regioon

Siret Punnisk 799 0913

siret.punnisk@keskkonnaamet.ee